

ÖRDÖGH OTTÓ

ViP

ÚJRATÖLTVE

VILÁGIRODALMI
PARÓDIÁK

Szüleim emlékére

ÖRDÖGH OTTÓ

VIP

ÚJRATÖLTVE

VILÁGIRODALMI
PARÓDIÁK

Móra Könyvkiadó

KÁRPÁTI TIBOR
illusztrációival

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy
bármely részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása,
másolása egyéb engedélyköteles felhasználása – beleértve
a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését,
nyilvánossághoz közvetítését – szigorúan tilos.

A kiadó könyveit kedvezménnyel
megrendelheti webáruházunkban:
www.mora.hu

© Ördögh Ottó, 2008, 2020
© Kárpáti Tibor, 2020
© Móra Könyvkiadó, 2008, 2020

HOMÉROSZ

Odüsszesz

Első és utolsó ének

Férfiuról szólj nekem, Múzsza, ki sokféle bolygott,
hosszan hányódott, feldúlván rőt bor a gyomrát,
asszony Pénélopé esze járását kitanulta
menteni vágyva saját lelkét, lassú hazatértét.
Nagy Zeusz lánya, te Pletyka, beszélj minekünk is ezekről.

...

Tíz hosszú nap tűnt tova, újból tíz követé azt,
isteni hős nem tért haza. Tudta egész Települosz:
elmenekült, és nem vívott Trója alatt Ő,
nem izzadt zsákmányért, nem kellett a fizetség,
inkább ült tölgyből faragott karszék sima szélén,
nem háborgattatva a hitves vágyaitól sem,
békén itta borát kocsmáknak öblös ölén, és
nem maga volt Odüsszesz, aki nem ért haza onnan,
más hősök jöttek, kik e szentélyt látni szerették,
széken, karszéken sorban mind megtelepedtek,
és korsókba kapaszkodtak, színüveg poharakba,
Léthe borával telt alumínium áldozatüstbe,
és a halandóknak jégghús italát az ivóban
adta nekik szent kocsmának ura, isteni Kirkné.
Jámbor vaddá, vad jámborrrá vérszinü bortól
lőn...

...

Asszony Pénélopé ezalatt szövőgépe előtt ült,
vagy a piacra szaladt, bársonynak métere mennyi,
arca finom bőrét zokogással hogy ne gyötörje,
sóhajtozva szabásmintán hullatta a könnyét.
És így élte legendás háztartásbeli életét
Pénélopé, mígnem a nap eltűnt, s őt Eunoctin,
nagy puha álomnak ősisztene már leigázta.

...

És a sötét est őket még mulatozni találta:
hősi Odüsszesz ott ült tág szentély közepében,
nagyuszájú phaiankók sűrűn körésergeltek,
dölyfösek és vadak és törvénnyel mit se törődők,
széken, karszéken sorban mind megtelepedtek
Kirkné szent házában látni a többi barátot,
és a viaszt, mi csak otthon volt használatos, itt mind
sutba bevágták, hogy egymást, hős Én-eket értsék.
Köztük volt vita, szellemi szkander izmos agyak közt,
ámde sorsuk volt egy: otthonról menekültek.

...

És hogy nagy puha álom szemhéját betakarta,
Pletyka, Zeus-lány, postás képét öltve magára
csengőszóval álomnak kapuját ki-kitárta,
hogy lassú hír könnyen lépjen általa hozzá.
„Itt az idő, szólj Pletyka, ivóhoz menni el, sűrű
borral Kirkné részeg disznóvá teszi Őt ott.”

...

Hol Kirkné kormányzott, ment ez az isteni Bárka
– szentélyjárók egymás közt így nevezék rég –,

szelte a bortengert, s rajt sok-sok tengeri vándor
dőlt ide és oda. Könnyű lével a Bárka suhant, és
mindnek lelkét elringatta vidám feledéssel.
Nem járt erre se hárpia, sem bűvös szavu szirén
és ki után ide asszony váratlan be-benézett,
eltűnt, s oltalmazta a szűk mellékhelyiség őt.

...

Majd hogy a rózsásujjú Hajnal kelt ki a ködből,
úrnő Pénélopé dühös arccal jött le a lépcsőn,
s arca elől csillámló fátylát tépte kezével.
„Kétely mardos; higgyek annak, Pletyka amit mond,
vagy akinek édes szava áll sárgult papíron itt:
Drágám, Pénélopém, Tróját ostromlani mentem.”
Ezt is hitte, de már igazabbnak csak az új tűnt,
hívta fiát, és hozzá ily szárnyas szavakat szólt:
„Vedd ragyogó sarud, s menj szentélybe, kövesd
nyomát, mert
nagy hazugot mondott, mi olyan volt, mint az igazság!”

...

Egyik csúszva botorkált, másnak borszaga szállott,
harmadik állt ferdén, májjal támasztva a pultnak,
egy vörös amphórát rágott jóízűen fogadásból,
s volt, ki a Holdra is elindult, fogva korinthusi póznát.
Szesz, fia nagy Dionüszesznek, fölemelve a testét,
mint órjas sziklát görgette a szék fele azt, de
hogy odaért vele, súlya megintcsak visszavetette.
Szinültig töltött Kirkné, s dőlt a vidám szó,
otthoni bánat rusnya nyomában vad kacagás volt.

...

S mert sűrű könnyek rejtik az asszonynak nevetését,
Pénélopé szép Árészsel élvezte a bosszút,
hogy fia távol járt, és hős ura sem sietett még,
végigdőltek az ágyon, és szerelembe vegyültek.

...

Kit büszkén tartott el Théboly városa ingyen,
és aki mindent látott és hallott a világban,
Vérresziász, vészmadarak legjobbika ült ott.
„Nincs is az asszonynál iszonyúbb, nincs nála kutyább sem”,
szólt, és megbillent ezután, hátára zuhant, és
elnyúlt félreszegett nyakkal, gégején dőlt ki a sok bor,
és ökrendett kábulatában, s mások is véle.

...

És a sötét agorán, hova Télemákhosz sietett, ott
kenderszívók ültek balfele, várva a jobbra,
s lelkük, akárcsak az álmoké, röpi erre meg arra,
és tudja azt, hogy mi a szellem, persze ha van neki anyag.

...

S hol volt nyáj és nagy tömeg asztalfő körül, ott ült
egy órjas férfi, a roppant termetű Küklopsz,
részeg, nagyszájú phaiankóknak szeme fénye.
Büszkén itta az éjszinű bort, és barna dohányhoz
tolvaj Prométheusz adta az isteni szikrát.
Nagy Odüsszeszhez szólt, füstjét fújva a hősre:
„Tudd meg azt, hogy hozzám képest senki se vagy te!”,
és magasba emelte a korsót, nézve az asztal
tükrét, és ott korsóstul meglátta az istent.
Küklopsz sértő gúnyszavait váltotta fel hőstett,
hozzá nagy Odüsszesz zsámolyt vágott laza kézzel,

és az fölajdulván hanyatlott hátra, a porba,
és odaugrott mind, kinek isten adott pofozásra
képességet, mert ad, ha kell, és készíti a lelke.
És egymásra ütöttek, kik voltak egy evezőn ott:
köztük küzdött Héraklész iszonyu erejével,
súlyemelés és korsóhajítás nagy bajnoka volt ő,
egykoron egymaga elbánt tízenkét ovodással,
most végighúzták a kövön, takarítva a szentélyt;
Szesz, fia nagy Dionüszesznek is erre felállt, ám
isteni nagy ököl gyorsan adott neki istentelen álmot,
s honnan előbb fölkel, le is ült ismét ama székre;
Akhillész, ki sebezhetlen volt, trójai Hektort
megtámadva saját lábát húzta ki, és puff.
Nőtt a halom szépen, hisz ott volt ifja-öregje,
kiknek a harc szerelem volt, ott egymásba fonódtak,
s hol imént még menny volt, elszabadult a pokol ott.

...

S fényben fent, ahová nem lát el földi halandó,
égbelakó, örökéletű, víg, szabad istenek ekkor
mind az olümposzi Zeusz palotájában gyülekeztek,
hószinű felhők párnáján jól elheveredtek,
és kirakott készétek után kezüket kivetették.
Majd miután elverték végül az éhet, a szomjat,
köztük az emberek, istenek apja, örök Zeusz így szólt:
„Lent az Olümposz lábánál, hol halnak a lények,
és hol aranyvesszős phaiankók sárga sugárral
áldoznak szép Kirkéné szentélyében a földre,
láttam nagy Odüsszeszt, trójában sosejártat
hosszu kilenc másnapon át hanyódva a Bárkán.
Négylábúvá lett, s orral dőlve haladt ott,
arccal a föld fele, hisz biztos pont már csak a padló,

ám oda ment, hová kívánt, hisz nem leste az Asszony;
s Őt is láttam, élvezkedve a hitvesi ágyon,
hogy fia távol járt, és hős ura sem sietett még;
és Télemákhosz, nagy fia nem mindennapi hősnek,
kenderszívóknak lett társa sötét agorán, mert
anyai szó és atyai kéz nem fogta keményen.
Társaim, istenek, ezt nem nézhetjük mi tovább, hogy
általuk isteni rend megy száguldón feledésbe.
Bornyugalom és zugszerelem vagy életunás, hisz
más-más dolgokban lel más-más ember öröme,
és ami nekik nagy öröm, az minekünk nagy szomorúság.
Csak nagy égbelakókhoz méltó ám a szabadság,
mert az mámor, mit a halandó lélek el nem bír.
Rajta, gyorsan most itt leljük meg a módját,
végre hős Telemákosz és Odüsszesz hazajusson!”
S mind útnak eredt, az olümposzi csúcsról alászökkenve
arrafelé, honnan Homér jött túrabakancsban...

...

S hogy a Delírium árnyas szép szigetét el-elérték,
adtak az istenek ám tüstént csodajelt, nem is egyet:
mindenből kettőt és új látást szemeikre.
Volt, akinek szeme máris látta a távoli földet,
és a tetőről pusztult el hullámpala árján.
Rémült torkokból gyors szó szállt: süllyed a Bárka!
Székét s társát dobálta az ablakon át a sereg ki,
mert hol dupla legénység lett, ott dupla a súly is.
S kiket elválaszt sűrű jólét, egybeköt ám vész:
négykézláb menekült onnét csúf, nagy hasu Küklopsz
rőt hasa dús gyapján az Odüsszesz csüngött türelemmel,
és hogy az órjas szilvalilán elhagyta a Bárkát,

róla az ároknak puha pázsitjára zuhant le.
Eldőlt ott, takaróul az árkot húzva magára,
s mint görög éticsigát zsugorodva elérte az álom.

...

Majd hogy a rózsásujjú Hajnal kelt ki a ködből,
mind odagyűltek az árok mellé innen-amonnan,
és színarany kötelet testére kötözve emelték
vállra, s azonmód érezték Földnek erejét, ám
csörtettek szakadatlan, vitték őt a ruhákkal,
mert bús lelkükben vágytak hazavinni a hőst ők.
Lábát fogta a sánta kovács és Aphrodité „ott”,
nagy Atlasz vállán bortól súlyos feje csüngött,
és szájába középső ujját Aszklepiosz tett,
hogy szabaduljon csúf terhétől dupla nehéz test.
Hermész húzta szakadt saruját és Pán a szakállát,
s honnan isteni szép zene szólt, mely égít a földdel
egybeköt, ott hasi szörökön Apollón bordala zengett.
Egy keselyű sorsú isten csipkedte a máját,
és nagy szerelemnek létrehozója, Amor fülle leste
szíve ütését, és bele gúny nyilait röpitette.
Isteni bájt hintett rá ekkor Pallasz Athéné,
hogy szüntette bőrének minden fakadását,
és feneketlen nagy mélység ura, nagy Poszeidón
zárta a sort tehetetlen Odüsszesznek fenekénél,
s szúrta, szelek viharát így keltve az ércszigonyával.

...

És sok-sok kilométeren át vitték szakadatlan,
vitték búsán az isteni szép rendből kiszakadtat.

...

Vágva drogok közepébe istenek értek a térre,
hol kenderszívók letanyáztak in medias rest,
és nézték a homályban, arról kik közelegnek,
s rejtély volt, színes álom vagy csak az ócska valóság.
Ám a kitűnő választ adta nekik Telemákosz:
„Látjátok, közeleg leleményes apám, ki a testét
hurcoltatja az égbelakó nagy istenek által.
Mily nemes ám ő, mert hogy így ravaszul kieszelte
annak módját, hogy hazajusson, és vele én is.”
Így szólt, és istenek újabb terhére Zeuszhoz
lépett, és mutatott nekik ujjat, felfele állót.
Héra sikoltott, ám Zeusz megsimogatta a sértőt,
majdan az égi jelet lefelé fordítani kész volt.

...

Elhagyták Telepúloszt, és már Ithaka látszott,
nagy Zeusz ment elől állandón Hérába karolva,
s jöttek utánuk az égiek áldva földi teherrel.
Nyögve, lihegve elértek szép nagy hitvesi házhoz,
s mázsás testét százhusz lépcsőn felfele vitték.
Szép Árész is ott volt, állva titokba' közéjük,
félálomban kísérvén el az alvószobába
őket, hogy ott dobják majd egy nagy kerevetre,
arra, amely még ki sem hűlt a szerelmi paráztól.
És leborult ott Pénélopé gyászos zokogással,
hogy férj így hazaért, és vége az isteni násznak,
és Haragosz, ura nagy ebe sírt vele. Égiek nem, hisz
terhüktől könnyülve az udvaron így lakomáztak:
isteni szájuk a háznak étkeivel teletömve,
és mi kihullott nagy fogaik közül, az csak azért volt,
hogy örök édes káröröm újra meg újra betöltse,
így felemészttve egész vagyonát a földi családnak.

...

S míg ott lent azok isteni körtánccal vigadoztak,
s szirtakit ugrált santa Hepajsztosz gyors buzukikkal,
fent nagy Odüsszesz szédelgett a kijózanodástól.
Éles a fény és durva az ágy, sehol egy puha árok,
víg phaiankók helyett rá síró neje nézett,
és ami még nedves volt rajt, az csak hű ebe nyála.
Nagy feje púppal ékes, hisz való csapta kupán azt,
és az, hogy ő józanul állva marad, sose biztos.
Állati hangok ekkor elértek háznak urához,
s ő értetlenül állt oda, s nézett ablakon át le,
hol a világ kerek ám még, és körnek közepében
mézborral teli nagy poharát felemelve Zeusz szólt:
„Igyunk, és te, Prométheusz, neked röhögjön a májad,
ebben a házban vendégek biz' csak mi vagyunk, bár
hívás nélkül jöttünk rút szentségtelenekhez.”

...

És hogy lenti zaj ébredező füleit megütötte,
felpattant hát gyorsan, mint vadat ölni vadásztör,
égnek állt haja, s lábai vitték, mint ki gurulna,
majd feltépte az ajtót újult tiszta erővel,
és feje, mint földből buzacsíra, előbújt.
Látta azok közül is mind, jámbor álca mögé vad
indulatát hogy s mint rejtette álnoki módon,
ám a gyanú is gyorsan eloszlott, Ő mikor így szólt:
„Nektek meg, mindnek külön, ezt mondom: valahányan
csak palotámban a pincém szikrázó bora mellett
táncra vigadtok, és káromra a friss gyepen álltok,
kedves szívetek én biz' azonnal felüdítem
gyönyörű kinccsel, mely emléke idéz az egekben,
s mint amilyet szeretett vendégnek a drága barát ad.”
Nagy Zeusz éppen a drága kupát készült fölemelni,

hogy bort ízleljen, ám hogy poharát felemelte,
szerteszakítá azt apró darabokra a súlya
és röpkölése nehéz tárgynak. És újra Ő szólt:
„Most hát vegyétek magatokhoz e rótszínű téglát,
szíves ajándék volna az isteni látogatásért.”

...

És kiknek derekát sohasem hajtotta alázat,
széles egekbelakó, örökéletű isteni nép most
úgy görnyedt, mint anyja hasában magzata, futva
onnét messzire, hol ment emberi végzés teljesedésbe.
S mind az Olümposz békés tája felé szaladoztak
hosszu futásban egymást sorban hagyva el, és kik
ezt látták, hitték az olimpia kezdete van itt.
Ő pedig ím még szörnyebb téglákat emelintett,
s vendéget, mi megillet, bőkezűen szórta,
mert ha ajándékról volt szó, ő mindig elől járt,
és lehetett sok otthoni kincs, kő s durva kavics, azt
mind nekik adta a ház ura, hogy szegyenbe ne essék.
Űzve rohantak téglától és eb Haragosztól,
ki fogta lábát sánta kovácsnak, elmaradónak.
Téglapor ült vén Aszklepiosznak öreg tüdejére,
s úgy sípolt, hogy Pánra kiült nagy páni ijedség,
mert azt hitte, feléje a téglá süvít eme hanggal;
szép Árésznek két keze védte a lába közét, hisz
védőpajzs nélkül mit sem ér fegyvere, s Atlasz,
az, ki a Földet vitte a vállán, isteni terhet,
most őt földre lenyomta egyetlen téglá dobása.
Őszhaju Poszeidón fele száztengernyi kavics szállt,
és mélységnek urát percek múlva kiverte a nagy víz,
s lantos Apollónt is, mint rózsalevélen a harmat.

Hermész hátrafelé ment, és így kapta a téglát,
mit ő hátközepére se kívánt, arckoponyára.
Pallasz Athénéé bölcsen és nagy ravaszul egy
isteni sziklát ősi vetélytársára röpített,
arra, ki nagy s méltó ellenfele volt leleményben,
és az a nagy kő kisvártatva elérte a célját,
Aphroditének orra likából vére fakadt ott.
S így menekültek ők el a háztól és Odüsszesztől,
tévutakat felváltva a zsákutcákra egészen,
vétve irányt, amit egy ujjal jelzett Telemákosz,
mígnem ráleltek az Olümposzhoz vezetőre,
s mindnek az Aphrodité rőt vére mutatta meg útját.
És menekültek közt Zeusz volt csak egyedül az, ki
ebben is élvezgette a jót, mert Isten az ám, ki
napnak aranyszínű fényénél is csillagokat lát.

...

Állt kapujában, s vad dühe, száz keze szórta a téglát,
rőtvrös és busa nagy feje telve adrenalinnal,
és délben, mikor is volt nagy árnyéka tünőben,
árnya fölé magasodva emelte magát fel az égig,
honnét nézve az istenek is már csak pici hangyák,
majd szétnézett két szeme ott duplára dagadtan,
ám nem látott mást, csak nagy űrt, hogy beleszédült,
ütve fejét órjasi homályba, mit istenek onnét
lentről fölfele most kileheltek gyors lihegéssel.
S hogy a Nap is lemenőben, s téglá is már elapadt, most
Ő letekintve a földre kis árnyát látta növekvőn,
két szeme ködbe borult, meggörnyedten, remegőn állt
ott lent, azt érezte, a lába keresztezi lábát,
ám hogy félelmét gyorsan szüntesse meg árnytól,

pördült néhányat tengelye körül, s lezuhant ott
égbe nyúló jajszóval, s iszonyú robajjal
agyoncsapva saját árnyékát otthoni földön,
elfoglalva a méltó helyét hősi halállal
kerge világ röhejében és e paródiakönyvben.

EZÓPUS

Állati mesék

1. A FARKAS ÉS A BÁRÁNY

Így szólt a farkas a bárányhoz: „Ne félj tőlem, nem bántalak!” Aztán felfalta. Egyszer bármelyik báránnal meg-esik az ilyesmi.

Kicsivel később a farkas odament a második generációs bárányhoz, és így szólította meg: „Ne félj tőlem, nem bántalak!” Aztán felfalta. „Ez már nem lehet véletlen” – mondta a többi bárány, s meglátjuk, hogy tanultak az esetből.

Amikor a farkas odament a harmadik generációs bárányhoz, és azt mondta neki: „Ne félj tőlem, nem bántalak!”, a bárány futásnak eredt. Szaladt, szaladt, háromszorosan is szaladt, míg oda nem ért egy másik bárányhoz, aki így szólt hozzá: „Ne félj tőlem, nem bántalak!” És felfalta.

Ez egy második generációs farkas volt báránybőrben.

Tanulság: Nehezen emészthető.

2. A MOLNÁR, A FIA ÉS A SZAMÁR

Korán ébredt a molnár, és így szólt a fiához: „Vezesd elő a szamarat!”

A fia kellestelenül kimászott az ágyból, az istállóba ment, és kivezette a jószágot az udvarra. Nemsokára

a molnár is odaért, és így szólt: „Tudjátok, hogy mi vár ma ránk?”

„Tudjuk” – válaszolta a fia és a szamár.

És nem mentek sehová.

Tanulság: Lá-ba, a tudás hatalom.

3. A RÓKA MEG A SZŐLŐ

Egy szép reggelen a róka a kertek alján sétálgatott, és a levelek között aranyló szőlőfürtöt vett észre, olyat, amilyenre egész életében vágyott. Egész nap ugrált utána, de mindhiába, a fürtöt nem érhetette el. Amikor eljött az este, lefeküdt alá, és a fáradtságtól azonnal mély álomba zuhant. Éjszaka vihar kerekedett, és egy nagyobb szélroham letépte a fürtöt.

Másnap reggel a róka arra ébredt, hogy valami nyomaszta. És valóban, a vágyott szőlőfürt egyenesen az ölébe hullott. A rókának felcsillant a szeme, és azonnal hozzálátott. Befalta az egészet, majd száját elhúzva így szólt: „Hú, de savanyú volt!”

Lógó orral és csikaró hassal indult el, hogy felkeresse pszichológusát.

Tanulság: Sok.

4. AZ OROSZLÁN, A SZAMÁR ÉS A RÓKA

Együtt vadászott az oroszlán, a szamár és a róka. Mikor már elegendő zsákmányt ejtettek, a róka és a szamár az

állatok királyához fordult, hogy osztozzanak igazságosan.

A kis naivak.

Tanulság: Saját bőrükön.

5. A MAJMOK ÉS AZ ISTEN

Két szomjas majom iszogatott egy kocsmában, amikor az egyik így szólt: „Allah!”, mire a másik azt mondta: „Jehova!” Erre az egyik felemelte a hangját: „Allah!”, mire a másik az asztal sarkára csapott: „Jehova!” Az egyik vérben forgó szemmel üvöltötte: „Allah!”, mire a másik öklét rázta: „Jehova!” Ekkor lépett hozzájuk a kocsmáros majom, teletöltötte a poharukat, és így szólt: „Erre igyunk!”

A két majom összekoccintotta poharát: „Isten-isten.”

Tanulság: Mind egy.

6. AZ OPOSSZUM ÉS A HALÁL

Halottnak tette magát az oposzum. Így sikerült megúsznia az egész életet.

Tanulság: Ha nem vagy oposzum, legalább tanulj megúszni!

7. A HOLLÓ ÉS A RÓKA

A holló egy fa ágán üldögélt, szájában Ezópus-kötetet tartott, finom báránybőr kötésben, tele ékes és okos mesékkel, bölcsességgel meg bolondsággal okulásul és élvezetül állatnak, embernek egyaránt. A róka meglátta a madarat, csőrében Ezópus-kötettel, finom báránybőr kötésben, tele ékes és okos mesékkel, bölcsességgel meg bolondsággal okulásul és élvezetül állatnak, embernek egyaránt.

„Káááár!” – mondta a róka, és odébbállt.

Tanulság: Sajton kívül is vannak dolgok. (Pl. Ezópus-kötet finom báránybőr kötésben, tele ékes és okos mesékkel, bölcsességgel meg bolondsággal okulásul és élvezetül állatnak, embernek egyaránt.)

ANAKREÓN

Oldalbordal

Közelegnek ifju lányok,
körülöttem úgy dobognak
mutogatva rám vigyorral,
hogy a „háta görbe, púpos”.
Nagy a súlya ám szavuknak
s cipelem, ameddig élek.

Gyere, gyermek, add a korsót,
bele öt pohárka bort tölts,
bele tízpohárnyi bort önts,
csapok én ma görbe estét.
Beborozva és vidáman
egyenest a táncba álltam.

Ahogy ottan én forogtam
– teve sem szokott különbül –,
közepén a táncolóknak
daliásan szép Erosz állt
leigázva, púpra nézőn,
hogy a vén öreg hogyan lejt.